

Verslag bijeenkomst Regionale Biomassa Ommen

Donderdag 26 juni 2008, 10.00-11.30 uur, Gemeentehuis Ommen

Georganiseerd door Natuur en Milieu De Vechtstreek en Gemeente Ommen

Gastvrouw: wethouder Ilona Lagas-Meijer

Gespreksleider: Judith Westerink, Wetenschapswinkel/ Alterra Wageningen UR (verslag)

Aanwezig: zie bijlage

Afwezig met kennisgeving: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Overijssel

Inleiding

Mevrouw Lagas-Meijer heet iedereen welkom en geeft na het voorstelrondje het woord aan Henk Ruiter van Natuur en Milieu de Vechtstreek

Henk Ruiter licht de voorgeschiedenis van de bijeenkomst toe. Natuur en Milieu de Vechtstreek streeft naar een rijkere ecologie en een effectiever natuurbeheer in de omgeving. Het afvoeren van maaisel is gunstig voor de ecologie, maar veel wegbermen worden geklepeld omdat dat goedkoper is. (Om dat te illustreren had Henk gefietst rondom Ommen om een veldboekje te plukken, maar kwam thuis met bloeiende grassen en brandnetels. Het bosje werd aangeboden aan de heer Rijnders van de gemeente Ommen.) Toen een uitnodiging kwam van de Wetenschapswinkel van Universiteit Twente om onderzoeksvragen in te dienen, zag Natuur en Milieu de Vechtstreek dat als een kans om te gaan zoeken naar manieren om de kosten van het afvoeren van biomassa omlaag te krijgen door een regionale markt voor biomassa op te bouwen. De Wetenschapswinkel Twente stuurde de vraag door naar de Wetenschapswinkel van Wageningen UR. Deze pakte de vraag op.

Judith Westerink gaat in op het doel van deze bijeenkomst en haar rol hierin. De Wetenschapswinkel heeft haar gevraagd om een verkenning uit te voeren die kan leiden tot een onderzoeksvoorstel. Het gaat om relatief kleine onderzoeksprojecten, gefinancierd door de universiteit, maar in opdracht van maatschappelijke organisaties. De onderzoeksprojecten hebben bij voorkeur een aanzwengende functie. Het draagvlak onder belanghebbenden om aan het onderzoek mee te doen en na afronding verder te brengen is daarbij cruciaal. In dit geval is daarom in overleg met de beide Wetenschapswinkels en met de opdrachtgever Natuur en Milieu de Vechtstreek besloten om al tijdens de verkennende fase een gebiedsbijeenkomst te organiseren. Doelen van deze bijeenkomst zijn: bij elkaar brengen van vraag en aanbod, het verkennen van een mogelijke samenwerking en het gezamenlijk vaststellen van een mogelijke onderzoeksvraag.

Wat kom je brengen, wat kom je halen?

ROVA

ROVA heeft een Innovatiefonds opgezet met eigen middelen met als thema Duurzaamheid en Afval. Hierin is ruimte voor financiering van innovatieve projecten. Eén van de items is de benutting van energie uit biomassa in de openbare ruimte. Gezocht wordt naar manieren om ketens te sluiten. Vragen die beantwoord moeten worden, zijn: Welke biomassaströmen zijn er? Hoeveel energie bevatten deze? Welke conversietechnologieën zijn geschikt? Is het mogelijk om fossiele brandstoffen na te maken met biomassa? Hoe werk je op regionale schaal?

Concreet zijn de volgende projecten aan de gang:

1. 'Rijden op GFT': vergisting van GFT-afval. Uit GFT wordt biogas gewonnen. Het biogas zal worden opgewaardeerd tot aardgaskwaliteit en, via een openbaar vulstation, gebruikt worden in inzamelvoertuigen van ROVA. Op termijn zal ook aan het gasnet worden geleverd. Daarmee kan biogas gebruikt worden als brandstof voor openbare functies (de overheid is eigenaar van veel biomassa en dus van de energie die erin zit: de

overheid zou dit zoveel mogelijk zelf moeten kunnen benutten). De installatie van 30.000 ton gaat in 2009 in uitvoering.

2. Biokoolstof: proef in Zwolle met torrefactie. Torrefactie is een proces waar bij temperaturen van circa 300 °C biomassa wordt omgezet in een steenkoolachtig product. Voordelen hiervan zijn volumeverkleining, mogelijkheid van opslag en betere benutting van de energie-inhoud. Het product benadert steenkoolkwaliteit, en is toepasbaar voor de opwekking van elektriciteit en warmte. De voeding bestaat uit biomassa zoals gras, groenafval en riet. In de proefinstallatie wordt bekeken aan welke specificaties de voeding moet voldoen en welke productkwaliteit haalbaar is.

Biogasinstallatie Bovenveld

De heren Welleweerd en De Lange hebben plannen voor een biogasinstallatie op basis van mest en andere materialen. Vergisting is de conversietechniek, maar er worden ook volgende stappen overwogen, zoals opwaarderen van het gas en gebruik van warmte. De prijs van een belangrijke grondstof als maïs is sterk gestegen, vandaar een zoektocht naar goede alternatieven. De beoogde locatie wordt ook door Provincie en Gemeente als gunstig gezien. Het sluit aan op bestaande activiteiten (asfaltcentrale, vuilstort) en is goed te ontsluiten naar de N34 en N48.

Problemen waarop gestuit wordt zijn de hoge kosten van de technische ontwikkeling en het indienen van de bouwaanvraag bij de gemeente op een moment dat nog niet duidelijk is dat het project daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Ook is de prijs waarvoor op dit moment de energie geleverd moet worden te laag. Bovendien is het niveau van de subsidies t.o.v. de te nemen risico's te laag.

N2 Bio-ethanol Hardenberg

Voor geplande bio-ethanol installatie in Hardenberg worden cellulosehoudende reststromen gezocht. De financiering van het eerste deel van het project is nog een probleem. Er is gesproken met Maria van der Hoeven. Eén van de eigenaren heeft een operationele biogasinstallatie. Mogelijk wordt hier ook nog biomassa gevraagd.

Landgoed Vilsteren

Vilsteren is een aanbieder van met name snoeiafval, maaisel uit het agrarisch natuurbeheer en tuinafval. De hoeveelheden zijn niet precies bekend. Het meeste wordt momenteel gestort, ook gaat een deel van het materiaal in het paasvuur en wordt een klein deel gecomposteerd en op het land gebracht. Voor veevoer is het maaisel niet goed genoeg. Vilsteren staat open voor andere opties, al kan het materiaal maar kostenneutraal worden afgezet. Overigens is het niet gewenst dat uit bossen teveel wordt afgevoerd: dood hout in het bos heeft ook een functie en er moeten voldoende nutriënten als organisch materiaal in het bos achterblijven.

Natuur en Milieu de Vechtstreek

Wil constructief meedenken en krachten bundelen vanuit het oogpunt van duurzaamheid. Heijn Kuijper is tevens lid van het algemeen bestuur van één van de waterschappen: Velt en Vecht. Hem wordt gevraagd in afwezigheid van vertegenwoordigers van de drie waterschappen ook deze pet op te zetten. De heer Kuijper geeft aan dat zijn waterschap veel maait, maar dat tot nu toe ook veel blijft liggen. De Flora en faunawet bepaalt dat later moet worden gemaaid en dat het maaisel afgevoerd moet worden. Dit materiaal komt dus vrij. Mevr. Lagas neemt zich voor in het bestuurlijk overleg te vragen waarom de waterschappen niet aanwezig waren.

Kamer van Koophandel

'Wil energie inzetten'. De Kamers van Koophandel hebben van het ministerie van Economische Zaken de opdracht gekregen om duurzaam ondernemen te stimuleren. Duurzaam betekent ook de P van profit. Met de stijgende grondstofprijzen dient de vraag zich aan: hoe halen we meer uit onze grondstoffen? De Kamer van Koophandel wil faciliteren en adviseren.

Gemeente Ommen/ Openbare Werken

Ommen heeft veel bomen in de berm, dat maakt afvoeren van maaisel lastig. Een deel van de bermen wordt omgezet in eco-gras. Openbare Werken is een bedrijf en moet zo kostenefficiënt mogelijk werken. Er komen materialen kwijt waar je

meer mee kunt. Het gaat om tonnen per jaar. Veel wordt versnipperd, maar versnipperen kost energie. Een deel wordt verbrand. Afvoeren en storten is een kostenpost. Composteren is een alternatief voor omzetting in energie. Bij Openbare Werken wordt ook veel biomassa door particulieren ingeleverd. Het kan best zijn dat als de prijs gunstig is, er meer zal worden aangeboden.

LTO

In biomassa uit natuur- en landschapsbeheer zit weinig energie. Dat kan worden opgewaardeerd met mest. Afzet van compost en digestaat is mogelijk in de landbouw, voor zover de regelgeving dat toestaat. Bovendien wil men geen levensvatbare zaden van onder meer ridderzuring (agressief) en jacobskruiskruid (giftig) via digestaat of compost op het land krijgen. Agrariërs hebben weinig landschapselementen in beheer waar biomassa uit vrijkomt.

Landgoed Junne

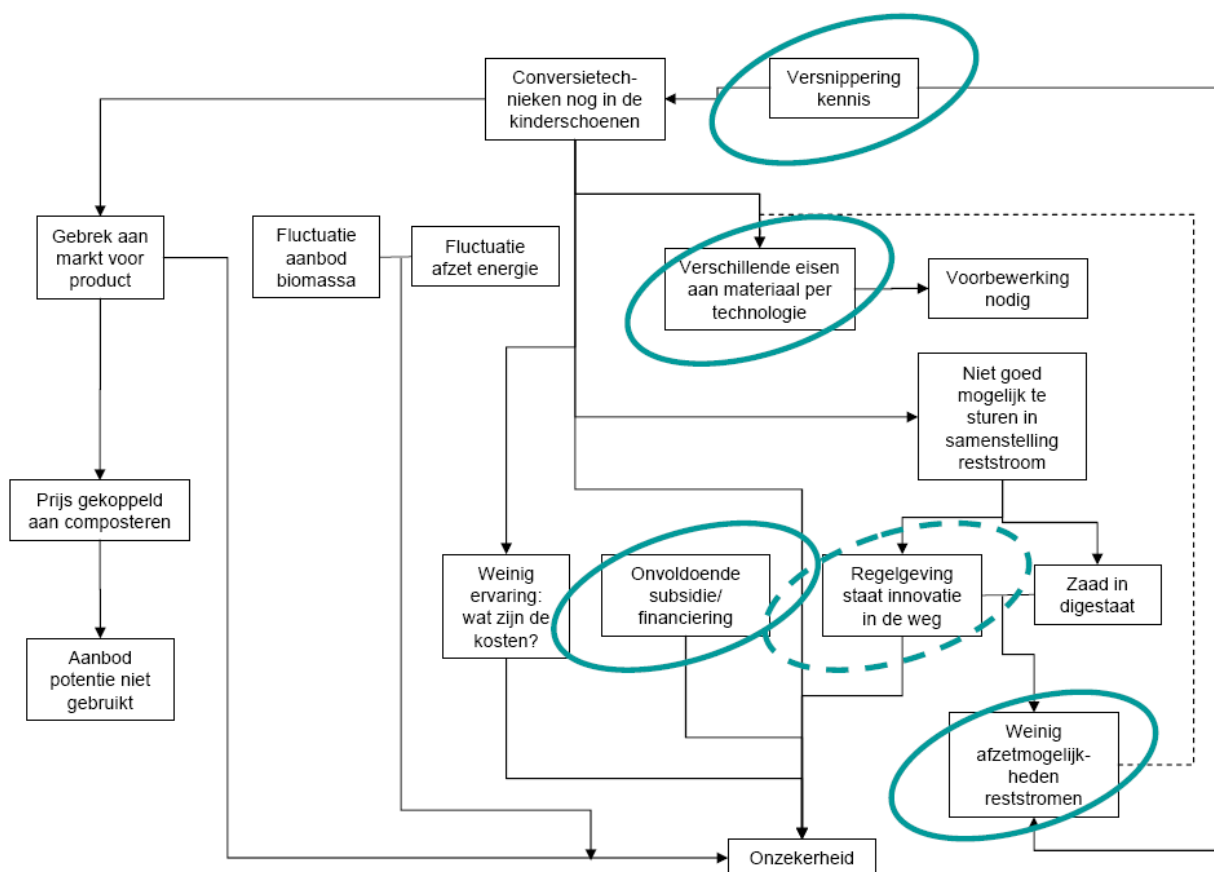
Op het landgoed Junne wordt het afvoeren van biomassa niet als een groot probleem ervaren. Het gaat om 15 ha waar een beetje maaisel en een beetje snoeiafval vrijkomt.

Gemeente Ommen/ Milieu

De gemeente heeft veel posities. De gemeente heeft doelstellingen ten aanzien van het klimaat. Tegelijkertijd wordt geprobeerd om de afvalstoffenbelasting zo laag mogelijk te houden. Daarnaast is de gemeente zelf eigenaar en beheerder van groen en gebruiker van energie. De gemeente zou kunnen investeren of investeringen aantrekkelijker kunnen maken bijvoorbeeld via belastingen. Het meest wordt waarschijnlijk bereikt als het materiaal kosteloos kan worden afgezet, dus als vrager en aanbieder beiden niet betalen.

Knelpunten en oplossingen

We inventariseren knelpunten en obstakels om erachter te komen waarom er nog niet spontaan een regionale biomassamarkt is ontstaan. Aan het verbanden leggen tussen knelpunten (oorzaak en gevolg) komen we niet toe, omdat de discussie al snel over de oplossingen gaat. Het onderstaande stroomschema is dan ook achteraf gemaakt:

Omcirkeld zijn de voornaamste aangrijpingspunten voor de genoemde oplossingen. Regelgeving is gestippeld omdat dat wel als belangrijk knelpunt is genoemd, maar de mogelijkheden binnen de groep om dit aan te pakken beperkt zijn. De genoemde oplossingen op een rijtje:

- ‘Coöperatieve’ samenwerking tussen verwerkers van biomassa: wat de één niet kan gebruiken is voor de ander waardevol, mogelijk kunnen zij daarnaast reststoffen uitwisselen.
- Eerst conceptueel, dan praktisch uitwerken, op operationeel/ambtelijk niveau. Parallel bestuurlijk overleg, want bestuurlijke steun is nodig.
- Bij ketenontwerp denken vanuit de vraag, maar: zowel de voorkant als de achterkant meenemen
- De oplossing moet op de lange termijn rendabel zijn: de kosten moeten goed in beeld gebracht worden. Maar bij een positief plaatje moet er toch een hobbel worden genomen. ‘Iemand moet het ei breken om de omelet te bakken’: ROVA wil een voortrekkersrol vervullen.
- De overheid heeft een belangrijke rol ten aanzien van energie en duurzaamheid. De gemeente heeft eigen doelen en mogelijkheden. De gemeente zou zelf kunnen investeren en ruimte geven in bijvoorbeeld ruimtelijke plannen en door middel van vergunningen. Bovendien is bestuurlijk contact van belang zowel om het aanbod te mobiliseren als om knelpunten die bij de overheid liggen (met name subsidie en regelgeving) aan te kaarten.

Afspraken

- ROVA neemt initiatief om bovengenoemd conceptuele idee nader uit te werken
- ROVA neemt initiatief voor een vervolgbijeenkomst op operationeel/ ambtelijk niveau
- Wethouder Lagas neemt initiatief voor een vervolgbijeenkomst op bestuurlijk niveau

Mogelijke onderzoeksvraag

Het conceptueel uitwerken van een regionale biomassaketen met uitwisseling van materialen tussen verwerkers (bijvoorbeeld coöperatie-insteek).

In plaats van het stokje wordt het veldboekje door de heer Rijnders overgedragen aan de heer Groenhuis van ROVA.